

The Evaluation of Implementation of Regional Policy

Žaneta Simanavičienė, Akvilė Kilijonienė

VU Kauno humanitarinis fakultetas
Muitinės g. 8, LT-44280, Kaunas

There is no made up methodology that could evaluate implementation of regional policy. The essence of the article is to present the main theoretical aspects of regional policy and aspects concerning the process of formation and realization of the aims and goals the regional policy pursues. The article focuses on working out an effective evaluation method, which could be applied to achieve reliable results and could be effective in solving problems of regional development. The methodology, which is presented in the article, integrates ideas of other scientists about regional policy implementation and is relevant for evaluation of regional disparities and regional policy of any administrative unit. There are a lot of conditions and factors, which can influence the economic development of the regions. The article discusses all possible ways of problem solving of regional policy. On purpose, to evaluate regional disparities, is effective to use specific methodology, which could evaluate inside and outside factors location interdependence and the influence on the final economic results of the region.. Regional policy is a strategic part of the social-economic development the country pursues. The policy is supported by the strategies of regional development. In order to form effective regional policy, necessary missions for the region must be designed and the missions should define concrete goals the region pursues. The process of the implementation of the regional policy needs evaluation and monitoring. Varied in form, multiplex information is necessary for effective management of the regions and harmonization of their activity. The evaluation of implementation of regional policy could be evaluated after several years, when means and instruments of the regional policy will be realized and it becomes possible evaluating their influence effect. The article consists of two parts. The first part deals with general theoretical aspects of the region, its development, and policy as well as the realization of regional policy. The second part analyzes the process of evaluation of regional policy according to the following methodology of the evaluation of implementation of regional policy: the need for regional policy is defined.

Keywords: region, regional development, regional policy.

Preface

Formation of regional policy is still in its early stages in Lithuania, and is gaining momentum. So far the draft plan of regional policy has been outlined, the law supporting regional development has been passed, regional development institutions have been established, etc. Nevertheless, problems related to the lack of scientifically proven methodology of conducting regional development pro-

grams as well as the absence of trustworthy guidelines enabling the institutions of regional development to function more effectively have occurred. M.Cuddy (1998), J.N.Gladki (1998), A.I.Čistobajev (1998), M.P.Todaro (1997), S.J.Jauhainen (2000), E.J. Blakely (1989), R.Bagdzevičienė (2000, 2001, 2002), D.Štreimikienė (2001, 2002), S.Vaitiekūnas (2001), M.Maniokas (1999), K.Maniokas (2002), S.Šiupšinskas (2004), V.Damašienė (2002, 2003), R.Dumčius (2004), P.Auštrevičius (2003), A.Graužinis (2001) R.Kriščiūnas (2004) and other authors analyzed and wrote about the problems of regions and regional development and policy. No efficient system of how to measure social and economic achievements in regional policy has been designed. For this reason, the article intends to suggest that the issue is really important to the country's social and economic development as a whole. So the **scientific problem**, which was held in the article, was to determine the characteristics, which could evaluate the achievements of regional policy.

The **goal** of the article is to analyze problems concerning the realization of regional policy and to provide an effective evaluation method.

The **object** of the article is regional policy.

The **novelty** of the article is presented new methodology of evaluation of implementation of regional policy.

The following **methods** of research have been used: the analysis of scientific literature and law documents.

Meaning of Regional Policy

The article begins with defining the notion and inviting one to consider some of the key processes embodied in this word *regional policy*. There is a lot of controversy over what *regional policy* defines – integration of the means, the process of planning, the aims and goals the government targets, etc. R. Bagdzevičienė, a scientist from Lithuania defines the notion as integration of all the means stimulating any sort of development in the region, and ensuring the standards and conditions of life for citizens (R. Bagdzevičienė, 2001, p.16). Scientists from Russia, J. N. Gladkij and A. I. Chistobajev define regional policy as a management of political, economical and other sphere (J. N. Gladki, A. I. Čistobajev, 1998, pg.156). Another scientist from Lithuania S. Vaitiekūnas define *regional policy* as planning of any development within the country, setting priorities, integration of the priorities to any sphere of country's social and economic life and maintaining fair conditions and terms both in home market and foreign market (S. Vaitiekūnas, 2001, p.308). M. P. Todaro term

regional policy as the sphere of activity, which manages political, economical, social and ecological development of the region and reflect the connections between region and the country and the regions each other (M. P. Todaro, 1997, p.89).

The fact that there is no agreements of what regional policy really should be demonstrates that the question is worth further research and analysis.

Forms, Aims and Goals of Regional Policy

As regional policy influences political, economic, social and ecological development tremendously, management of the policy has many different forms. The following organizational forms could be attributed to the management of regional policy:

1. Prognostication. After research on the sources of finances and the structure of economy have been done, proper forms of management and parameters stimulating the development of economy can be set and applied.
2. Programming could be associated with purposeful interference in regional development, formulation of its aims and goals ensuring social-economic development and setting the limitations for the goals and aims to be implemented.
3. Planning deals with setting specific aims and goals within a period, sources of finances, executive and supervisory bodies (J. N. Gladkij, A. I. Čistobayev, 1998 pg.38).

There are two types of regional policy (Figure 1). A country, which is suffering from business depression, targets regional policy as the means of economic development. Once the growth in economy has been achieved the priority of regional policy becomes the equalization of standards of living in different regions of the country.

Figure 1. Types of regional policy

Table

Aims of regional Policy

Criterion	Aims of regional policy
<i>Equability of the region</i>	Create undivided economic space, strengthen it and provide all necessary economic, social, juridical, organizational resources.
	Create equal conditions for the social-economic development of regional policy.
	Guarantee complex protection against the region's pollution.
<i>Oneness of the region</i>	Give priority to some regions.
	Give priority to the regions rich in natural resources.

Different countries have different disposition of resources and maintain different standards and quality of life, set different aims and goals of regional policy. However, some general aims and goals of regional policy exist. J. N. Gladkij and A. I. Čistobayev, scientists from Russia arrange the aims of regional policy on two criterions (J. N. Gladkij, A. I. Čistobayev, 1998 pg.40).

Developed countries focus on problematic regions as well as regions with dense population. Most countries have changed their priorities, the aims and goals of regional policy. Now the main focus is the optimization of effective ways, which would stimulate further development in the regions.

As far as regional policy and its aims are concerned at least two aspects must be taken into account:

- Regional policy is the effective means of leading the country to progress if the policy is decentralized.
- Regional policy focuses on issues important to the whole country and its prosperity.

Formation of Regional Policy

The theory of regional economy suggests the following strategies of how to form regional policy:

- Regional policy oriented to market is the base of regional policy. Its aim is to eliminate any factors which could be obstacles distribute businesses, and the latter ensure the growth of economy. This strategy does not consider priority to any region. The aim of the regional policy oriented to market is to eliminate all the obstacles on the road of the capital and labor force so that they could be available in places, which lack resources, and the salaries are good.
- Regional policy oriented to the equalization of the standards of life deals with some problems arising in the regions with high unemployment rate, stagnant business, no investment, etc. The aim of this type of policy is to make the living standards in the regions comparatively equal.
- Regional policy oriented to bordering regions seeks to minimize the consequences caused by customs procedures and make it the contact zone. The features of the policy are to provide financial support and ensure the growth in trading. Elimination of obstacles that reduce or/and influence the amount of export/import, exchange of labor force, services and the capital is the key priority. The policy also seeks solutions in regard to lines at the border and recognition of professional qualifications in both neighboring countries.
- Assistance through social support. This type of strategy deals with compensation. Its aim is to ensure certain incomes for an individual.

Regional policy functions most effectively if economic factors are distributed fairly and the policy is oriented to the market. When applying the policy the main principles of fair distribution remains unchanged, this is a very important result. Thus applying several combined strategies is more practical (V. Damašienė, A. Rimkevičienė, 2002, pg.

71). To sum up, formation of the development of regional policy should be based on the principle of combination of different strategies, maintenance of the living standards and sensible use of every resource available.

Implementation of Regional Policy

Regional policy is a strategic part of the social-economic development the country pursues. The policy is supported by the strategies of regional development. In order to form effective regional policy, necessary missions for the region must be designed and the missions should define concrete goals the region pursues (J. N. Gladki, A. I. Čistobajev, 1998, pg. 154). As two opinions about the country's regional policy prevail, there are two ways of how to form the mission of regional policy – oriented to stimulate the growth of economy in the region or eliminate the social-economic differences. It is important to mention that the strategy of regional development must not oppose to the mission the region pursues. The strategy of regional development should support the mission the region and the country pursue.

The financial sources to promote the strategies of regional development could be the budget and various funds outside the country.

The main strategies of regional development are as follows: establishing institutions, changing infrastructure and promoting the realization of regional policy which should guarantee permanent and balanced course of developments. Development should not simply mean the growth in population, but also satisfy people's well being, social, political, cultural and material stability (G. Mačys, V. Stemkauskas, 2000, pg.252).

Before any steps towards strategies of regional development are taken, economic situation must be analyzed and priorities set. Priorities can be very different as regional policy deals with various spheres of life. Moreover, one of the aims of regional development should be determination of the means and tools, which could be helpful in the realization of regional policy.

The first method attempts to limit building of new factories, opening of new businesses in the regions, which are developed. When this method is applied taxes on fixed capital and the use of land are increased as well as income tax increases. New businesses are encouraged to move to poor regions and thus raise the economic level there.

The second method encourages new business activities in poor regions. In fact, research reveals that this method is more popular in practice than the first one. There are two popular ways, which are supposed to stimulate regional development: direct and indirect actions. Direct actions include systems of preference credits, subsidies, capital constructions, training and retraining programs, various systems of compensations, tax deduction, tax concession, tax abatement, etc. Preference credits play a major role when the direct actions are applied. Then credits are given on easy terms. As research reveals preference credits are the most effective means of economic development of regions in the West. (Regionų ekonomikos plėtotės strategija, 2002)

Businesses, which start their activity in poor regions, are granted irrevocable subsidies from governments so that they could introduce new business activities or expand

their activity in poor regions. Tax deduction, tax concession and tax abatement is the widely spread means or regional development in western countries.

There are some indirect actions, which are taken to ensure regional development. They include special development programs funded from the budget, which results in constructing of new roads, building of infrastructure institutions, establishing of national enterprises, etc. Undoubtedly, foreign investments are very important in regional development. Foreign companies and their branches employ labor force, create markets and improve the standards of life. However, foreign businesses tend to largely depend on privileges and subsidies. Therefore, the right alternative should be home business, which should be given an extra boost from the government, banks and any other available source within the country.

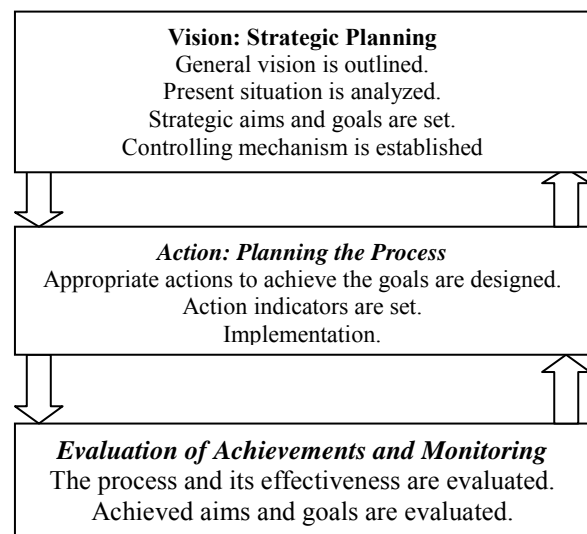

Figure 2. The Implementation of Regional Policy

There are several ways how to eliminate differences among different regions within the country. The first approach is based on the strengths of free market economy. Provided that migration of labor force has been set in motion and the country's economy has not been in a state of decline, differences in different regions within the country will be eliminated.

The second approach is based on effective and appropriate use of the means to stimulate and promote any sort of development in regions. The means are the following: creating easy terms for the poor regions, bailouts, subsidies, supply-side economy and any available relief from the state. Moreover, reduced tariffs, interest rate, flexible credit terms, stimulants, motivators, etc. should be applied as the means of regional development.

The third approach is to stimulate the growth of every sphere in country's economy where the competitive conditions are maintained. Monitoring of the whole process is also necessary.

The methodology of the implementation of regional policy

There is no made up methodology that could evaluate the implementation of regional policy. The methodology, which is presented in the article, integrates ideas of other

scientists about regional policy implementation and is relevant for evaluation of regional disparities and regional policy of any administrative unit. This methodology is principal and in all cases reliant on national initiatives or role of government policy. The realization of regional policy is largely depended on local and regional initiatives, which are responsible for protection of resources and promotion of variety, i.e. expansion of attraction of territory.

The object of the method of evaluation of implementation of regional policy is regions and their real situation and disparities. There are a lot of conditions and factors, which can influence the economic development of the regions. On purpose, to evaluate regional disparities, is effective to use specific methodology, which could evaluate inside and outside factors locational interdependence and the influence on the final economic results of the region. There are 3 steps in evaluating regional policy:

1. The evaluation of the social – economic situation, the identification of the weak and strong points in the region.
2. Prospect of the means of the regional policy: the implementation of regional policy.
3. The evaluation of implementation of regional policy.

Therefore to substantiate region's social – economic development differences and to identify low developed regions in the country, it's necessary to make complicated analysis of the situation of the regions. When it is finished, the estimation of various scientist's studies, (V. Damašienė, M Butkus, 2003; R. Bagdzevičienė, J. Matekonienė, 2000, Papers in Regional Science, 2001) there is presented below the characteristics, which are necessary for properly evaluation of the development level of the regions:

- For the purpose to make general comparative analysis of the situation of the regions, there have been evaluated: general demographic, general social, general economic and labour force, employment and unemployment definable characteristics.
- For the purpose to analyze further social – economic development of the regions must be compared: basic infrastructure, human resources and industrial sector definable characteristics.

The identification of the strong sides and weaknesses of the region (SWOT analyzes) is based during the 1 stage collected data. SWOT analysis can show the future works, which are connected with the definition of the development strategy of the region. One of the objectives of the development strategy is to develop strong sides of the region (already exploited or potential sides), for the purpose to expand the competitiveness of the region. The identification of the weaknesses of the region can let to assume control for elimination or minimization of them, i.e. to implement regional policy to the less developed regions.

Professor M. Cuddy from Ireland National University Galway proposed such methodology, how to choose the means of the regional policy (M. Cuddy, 1998, pg. 9). The methodology includes steps, which are necessary to move on:

1. To determine the social – economic tasks of the development of the country,
2. To define the key objective of the regional policy,
3. To formulate the strategy of the regional policy (for example, continuously economical growth of the

regions, etc.),

4. To separate realization tendencies of the development of the regions (for example, financial system, business infrastructure, etc.),
5. To provide the means (for example, coverage of the interest, extension of soft credit, flotation of the business incubators, etc.).

The means of the regional policy can be sort through according to the key strategic objectives of the state or the specific region. Regional policy is the part of the government's public policy (LR Regioninės plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas, 2002).

The process of the implementation of the regional policy needs evaluation and monitoring. Varied in form, multiplex information is necessary for effective management of the regions and harmonization of their activity.

The evaluation of the implementation of regional policy could be evaluated after several years, when means and instruments of the regional policy will be realized and it becomes possible evaluating their influence effect. Investment, build up scientific, technological parks, established business incubators has potential effect to the social – economic development of the regions and municipalities. The evaluation of the regional policy has to be executed periodically, that the promotion could be funneled to the regions, which mostly need.

Conclusions

There is a lot of controversy over the notion *regional policy*. The fact that scientists have not settled their arguments over the notion is a clear indication that the issue is important in many poor or even developed countries. We should speak about regional policy in case the government patronizes certain regions while other regions are in a state of neglect.

Social, political, economic and ecological development in a region is concurrent with regional policy, which takes forms of prognostication, programming and planning.

A country suffering from depression prefers regional policy, which is oriented to economical development, that is, the growth of economy. Once a certain level of the growth in economy has been achieved, the priority becomes elimination of differences in the regions.

The aims and goals of regional policy could be grouped by two criterions: regional solidity and regional oneness. The aims and goals of regional policy have been changed in many countries and serve as the means of economic development of the whole country.

Strategies, which serve the formation of regional policy, are: regional policy oriented to market, regional policy oriented to equalization of the living standards and regional policy oriented to regions neighboring other countries. The formation of regional policy is based on the principles of differentiation, the quality of life and rational use of resources.

This policy is implemented in virtue of two strategies of regional development – the one is oriented to encourage the growth of economy, and the other targets elimination of regional differences in the country. The main strategy of regional development is to establish institutions, change financial infrastructure and implement the regional policy, which

would guarantee permanent and balanced development.

Methodology of evaluation of implementation of regional policy is principal and in all cases reliant on national initiatives or role of government policy. The realization of regional policy largely is dependent on local and regional initiatives, which are responsible for protection of resources and promotion of variety, i.e. expansion of attraction of territory.

There are 3 steps in evaluating regional policy: the evaluation of the social – economic situation, the identification of the weak and strong points in the region as well as prospects of the means of the government's policy.

There are two ways how to stimulate regional development: direct and indirect. National policy, juridical system, etc. are the key elements in the successful implementation of regional policy.

Problems of differences in regions can be solved by application of three approaches. The first approach is based on the strengths of free market economy. The second approach is based on effective and appropriate use of the means of regional development. The third approach seeks to stimulate the growth in every sphere of country's economy where the competitive conditions are maintained.

The evaluation of the implementation of regional policy could be evaluated after several years, when means and instruments of the regional policy are realized and it becomes possible evaluate their influence effect.

References

1. Auštrevičius P. Lietuvos interesai Europos Sąjungos politikų raidos fone // Europos Sąjunga – 2004 iššūkiai, procesai ir Europos studijos. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. 1 knyga. Kaunas: Technologija, 2003. P. 9-16.
2. Bagdzevičienė R. Lietuvos šansas panaudoti naujų technologijų parkus šalies ekonomikos esminiam modernizavimui / R. Bagdzevičienė, V. Kiaulėikis // Informacinė visuomenė 2001 ir Investuotojų lyga. Konferencijos pranešimų medžiaga. 2001 m. spalio 23 d. Prieiga per internetą <http://www.lrti.lt> [žiūrėta 2004 m. balandžio 25 d.].
3. Bagdzevičienė R. Regioninės politikos formavimas Lietuvoje / R. Bagdzevičienė, J. Matekonienė // Regionų plėtros problemos. Respublikinės konferencijos pranešimų medžiaga, Kaunas: Technologija, 2000, P. 19-22.
4. Bagdzevičienė R. Regioninės politikos vykdymo prielaidos // Regionų plėtra – 2001. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas, Technologija, 2001. P. 16.
5. Bagdzevičienė R. Valstybės ir regionų vaidmuo inovacijų sklaidos procese / R. Bagdzevičienė, J. Vasiliauskaitė // Regionų plėtra – 2002. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas, Technologija, 2002. P. 36-42.
6. Blakely, E. J. Planning Local Development // SAGE Publications, Inc. 1989. P. 307. ISBN 0-8039-3275-8.
7. Cuddy, M. Ekonominės plėtros strategija Lietuvai: veiksniai ir galimybės. Nacionalinis Airijos universitetas Galway. 1998. P. 51.
8. Damašienė V. Regioninės politikos strategijų analizė ir vertinimas / V. Damašienė, A. Rimkevičienė // Regionų plėtra – 2002. Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas, Technologija, 2002. P. 70 – 74.
9. Damašienė V. Regiono ūmonių veiklos vertinimo metodologiniai aspektai / V. Damašienė, M. Butkus // Ekonomika ir vadyba – 2003. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. 2 knyga. Ekonomikos teorijos aktualijos ir praktikos realijos. Kaunas, Technologija, 2003. P. 40-42.
10. Dumčius R. ES poveikis Lietuvos savivaldybėms Regioninės plėtros srityje / R. Dumčius, S. Šiupšinskas. Vilnius: Lietuvos savivaldybių asociacija. prieiga per internetą: http://www.lsa.lt/ryšiai/tnaujienos/_Toc49270643. [žiūrėta 2004 m. kovo 28 d.].
11. Grauzinis A. Lietuvos regioninė struktūra Europos Sąjungos kontekste // Regionų plėtra – 2001. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 143.
12. Jauhiainen S. J. Regional Development and Regional policy and Baltic Sea Region. FIN – 00014 University of Helsinki, Finland 2000. P. 132.
13. Kriščiūnas R. Lietuvos regioninės politikos aspektas Bendrajame programavimo dokumente // Vilnius: LR Finansų ministerija prieiga per internetą: http://smc.logincee.org/library_full.asp?LD_ID=6008&TargetLangCode=LT [žiūrėta 2005 m. balandžio 4 d.].
14. Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas (2002 m. gruodžio 10 d. Nr. IX-1285 Vilnius) 1 skyrius 2 straipsnis (interaktyvus) Vilnius, Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=197711&Condition2=> [žiūrėta 2005 m. vasario 24 d.].
15. Mačys G. Regionų ekonominė plėtra: analizės metodika ir finansiniai šaltiniai / G. Mačys, V. Stempkauskas // Ekonomika ir vadyba – 2000, aktualijos ir metodologija. Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2000. P. 252-254.
16. Maniokas K. Regioninė politika Lietuvoje. Metiniai pranešimai apie žmogaus socialinę raidą 1 sk. Vilnius: Jungtinės Tautos Lietuvoje. Prieiga per internetą <http://www.un.lt> [žiūrėta 2002 balandžio 20].
17. Maniokas M. Regioninė politika Europos Sąjungoje. Europos Sąjunga. Enciklopedinis žinynas, Vilnius, 1999.
18. Papers in Regional Science / Regional Science Association International (RSAI) Urbana, USA, 2000. P. 47.
19. Regionų ekonomikos plėtrotės strategija. Ilgalaikė Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtrotės iki 2015 metų strategija, 2002. Vilnius: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. Prieiga per internetą <http://www.ekm.lt/files/Docs/Ilgalaikė/11.%20regionų%20ekonomikos%20plėtrotės%20strategija.doc> [žiūrėta 2005 m. kovo 2 d.].
20. Šiupšinskas S. Savivaldybės Lietuvos regioninės politikos kontekste. Prieiga per internetą: http://smc.logincee.org/library_full.asp?LD_ID=6007&TargetLangCode=LT [žiūrėta 2005 m. balandžio 4 d.].
21. Štreimikienė D. ES regioninės politikos įgyvendinimas Lietuvoje // Regionų plėtra – 2002. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2002. P. 186-190.
22. Štreimikienė D. Regionų plėtros teorijos ir politika // Regionų plėtra – 2001. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 279.
23. Vaitiekūnas S. Lietuvos regionų problema Europos Sąjungos kontekste // Regionų plėtra – 2001. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas, Technologija, 2001.
24. Гладкий, Ю. Н. Основы региональной политики: учебник / Ю. Н. Гладкий, А. И. Чистобаев. Иск-во Михайлова В. А., Санкт-Петербург, 1998. 659 с. ISBN 5-8016-0032-9.
25. Тодаро, М. П. Экономическое развитие. Факультет МГУ, 1997. 666 с.

Žaneta Simanavičienė, Akvilė Kilijonienė

Regioninės politikos įgyvendinimo vertinimas

Santrauka

Kadangi Lietuva Struktūrinių fondų klausimu laikoma vienu regionu, ilgainiui reikės skirti vis daugiau dėmesio regioniniams išsivystymo skirtumams Lietuvos viduje. Nors Lietuvos regionai 1990 m. savo ekonominės reformas pradėjo turėdami vienodas pozicijas, jau kuris laikas ryškėja tam tikras atitrūkimas tarp trijų didžiųjų Lietuvos miestų ir likusios Lietuvos. Tačiau šio atotrūkio mažinimas bus daugiausia nacionalinių prioritetų tinkamo parinkimo klausimas. Todėl, Lietuvai tapus visateise ES nare, būtina spręsti visus klausimus, susijusius su šalies socialine ir ekonomine plėtra, taip pat ir regioninės politikos srityje. Būtina nustatyti regioninės politikos vertinimo kriterijus, parengti metodiką, kuri objektyviai įvertintų tiek Lietuvos kaip vieno regiono, tiek padalytos į regionus (šiuo metu apskritis) išsivystymo lygį.

Regiono kaip socialinės ir ekonominės sistemos, subalansuotos regionų plėtros ir jos įtakos šalies ekonomikai bei regioninės politikos problematiką yra nagrinėję užsienio ir Lietuvos autoriai: M.Cuddy (1998), J.N.Gladki (1998), A.Čistobajev (1998), M.P.Todaro (1997), S.J.Jauhiainen (2000), E.J. Blakely (1989), R.Bagdzevičienė (2000, 2001, 2002), D.Štreimikienė (2001, 2002), S.Vaitiekūnas (2001), M.Maniokas (1999), K.Maniokas (2002) S.Šiupšinskas (2004), V.Damašienė (2002, 2003), R.Dumčius (2004), P.Auštrevičius (2004), A.Grauzinis (2001), R.Kriščiūnas (2004) ir kt. Tačiau šie autoriai regioniniu požiūriu nagrinėjo regioną labiau kaip sistemos dalį. Pasigendama komplek-

sinio požiūrio į regioną, jo plėtotę bei regioninę politiką kaip priemonės subalansuoti šalies plėtrai ir ekonominės, socialinės gerovės pagrindo šalyje. Regioninės politikos įgyvendinimas kaip procesas bei jo vertinimas labai mažai nagrinėta sritis. Parengtos regionų socialinės ir ekonominės situacijos vertinimo metodikos, sukurtos tirti regionų išsivystymo lygiui, tačiau nepakankamai dėmesio atkreipta į regioninės politikos įgyvendinimą ir kiekviniui bei kokybinio poveikio įvertinimą regionų ir šalies plėtrai.

Mokslinė problema – kokiais rodikliais vertinti regioninės politikos įgyvendinimą.

Straipsnio tikslas – išanalizuoti regioninės politikos įgyvendinimo problemas ir pateikti jos įgyvendinimo vertinimo metodiką.

Tyrimo objektas – regioninė politika.

Regioninės politikos įgyvendinimo vertinimo problematika tirama kompleksiskai, kadangi regioninė politika apima ir ekonominės, ir socialinės, ir ekologinės sferų valdymą; sisteminis požiūris, kadangi nagrinėjamos sferos sudaro vientisą šalies ūkio sistemą.

Tyrimo naujumas – parengta regioninės politikos įgyvendinimo vertinimo metodika.

Įvairūs mokslininkai skirtingai apibrėžia regioninę politiką: vieni ją apibūdina kaip visumą priemonių, kiti – kaip planavimo procesą, treči – kaip valstybės vykdomą veiklą, ketvirti – kaip veiklos sferą. Regioninės politikos apibrėžimų įvairovė rodo šios temos aktualumą ir svarbumą šiandienos ekonominiame šalies ūkio vystymesi. Regioninė politika egzistuoja tik tuomet, kai atskiri regionai gauna nevienodo lygio valstybės paramą. Šaliai išgyvenant ekonominio nuosmukio laikotarpį, pirmenybė teikiama regioninei politikai, orientuotai į ekonominę plėtrą, t.y. ekonomikos augimui, o pasiekus tam tikrą ekonomikos augimo lygį, vis daugiau dėmesio skiriama išsivystymo skirtumams tarp šalies regionų mažinti.

Regioninės politikos tikslai grupuojami pagal du kriterijus: regiono tolygumą ir išskirtinumą. Daugumos šalių regioninės politikos tikslai pasikeitė – ji jau skirta nebe tarpregioniniams skirtumams išlyginti, bet geriausių regiono vystymo būdų paieškai. Pagrindinė regionų plėtos strategija yra įkurti institucijas, keisti finansinę infrastruktūrą ir įgyvendinti regioninę politiką, kuri užtikrintų ilgalaikę subalansuotą plėtrą.

Regioninės politikos įgyvendinimo vertinimo modelio tyrimo objektas yra regionai, jų išsivystymo lygis. Regionuose, kurie sudaro stambesnę administracinį darinį, turi būti daugiau ar mažiau plėtojama ekonomika, veikti rinkos mechanizmai, funkcionuoti vietos administracija, tada galima vertinti socialinę ir ekonominę situaciją toje teritorijoje. Regioninės politikos įgyvendinimo vertinimo modelis yra principinis ir kiekvienu atveju priklausomas nuo nacionalinių iniciatyvų arba valstybės vaidmens, t.y. valdžios institucijų vykdomos plėtos politikos. Regioninės politikos įgyvendinimas labai priklauso ir nuo vietinių bei regioninių iniciatyvų, kurios yra atsakingos už teritorijos išteklių apsaugą bei įvairovės skatinimą, t.y. traukos į teritoriją didinimą.

Regioninės politikos įgyvendinimo vertinimas turi būti atliekamas trimis etapais:

1. regionų esamos socialinės ir ekonominės padėties vertinimas;
2. regioninės politikos priemonių numatymas – regioninės politikos įgyvendinimas;
3. regioninės politikos įgyvendinimo vertinimas.

Regionų plėtos skatinimo priemonės yra dvejopos: tiesioginio ir ne-

tiesioginio poveikio. Regioninei politikai įgyvendinti reikalinga nacionalinė politika ir teisinė bazė; aiškus užduočių atskyrimas tarp nacionalinės ir regioninės valdžios institucijų. Regioninių skirtumų problema galima spręsti keliais būdais. Pirmasis būdas grindžiamas tikėjimu laisvos rinkos galia. Antrasis kelias paremtas specialiu regioninės plėtotės instrumentų taikymu. Trečiasis kelias – skatinti visos šalies ekonominę plėtrą, laikantis lygių galimybių principo.

Regioninės plėtos instrumentų ir priemonių poveikis galės būti vertinamas tik po kelerių metų, įgyvendinimus planuojamas regioninės politikos priemonės. Investicijos, pastatyti mokslo, technologiniai parkai, įsteigti verslo inkubatoriai gali potencialiai daryti didelį poveikį regionų ir savivaldybių socialinei ir ekonominei plėtrai. Dėl gerų projektų stygiaus tikėtina, kad projektų parengimo kokybė ir galimybė per trumpą laiką pradėti projektų įgyvendinimą bus vienas kriterijų pasirenkant projektus įvairių fondų finansavimui.

Regionų socialinė – ekonominė padėtis turėtų būti vertinama periodiškai, kad būtų galima nukreipti regioninės politikos priemonės į tuos regionus, kuriems jų labiausiai reikia. Ši analizė parodys ne mažiau svarbų įgyvendintos regioninės politikos poveikį. Periodiškas esamos situacijos vertinimas leidžia kontroliuoti lėšas, skirtas regionų ekonominei ir kitų sričių subalansuotai plėtrai.

Išvados

Efektyvią nacionalinę politiką galima formuoti tik remiantis vietinių galimybių ir perspektyvų analize bei taikant bendruosius klasikinės ekonomikos teorijos principus regionų ekonominei plėtrai pagrįsti. Siekiant nustatyti efektyvią vyriausybės regioninę politiką bei ją įgyvendinančių priemonių sistemą, būtina taikyti klasikinės ekonomikos teorijos ir vadybos nuostatas, formuojančias teorinius regionų plėtos pagrindus. Plačiausiai taikomos šios regionų plėtos teorijos: visuomenės raidos etapų teorija, išteklių teorija, eksportu pagrįsta teorija, metropolijos užkampio teorija, urbanizacijos masto ekonomijos teorija.

Apibendrinant regioninės politikos formavimo aspektus, galima teigti, kad, šaliai išgyvenant ekonominio nuosmukio laikotarpį, pirmenybė teikiama regioninei politikai, orientuotai į ekonominę plėtrą, t.y. ekonomikos augimui, o pasiekus tam tikrą ekonomikos augimo lygį, vis daugiau dėmesio skiriama išsivystymo skirtumams tarp šalies regionų mažinti. Regionų ekonomikos teorija pateikia 4 regioninės politikos formavimo **strategijas**. Efektyviausia regioninė politika, atsižvelgiant į ekonominių veiksnių paskirstymą, į rinką orientuota politika. Naudojant strategijas atskirai, ne visada pasiekiamas laukiamas rezultatas, todėl keleto strategijų kombinacija yra praktiškesnė. Taigi regioninės plėtos politikos formavimas remiasi diferencijavimo principu, gyvenimo kokybės bei racionaliu išteklių panaudojimu.

Pagrindinė regioninės plėtos strategija yra įkurti institucijas, keisti finansinę infrastruktūrą ir įgyvendinti regioninę politiką, kuri užtikrintų ilgalaikę subalansuotą plėtrą. Be to, regioninės plėtos strategija neturi prieštarauti regiono misijai, o privalo ją papildyti. Regioninės plėtos strategija turi sutapti su šalies plėtos strategija ir negali prieštarauti jos išskeltiems tikslams. Regioną efektyviai sustiprinti gali tik išsilaikanti ekonomika. Ją įgyvendinti galima trimis taktikomis: daugiau remiantis vietiniais ištekliais, didinant vidaus apyvartą regiono viduje bei gerinant kolektyvinį pasiūlymą regione tarp skirtingų socialinių grupių.

Raktažodžiai: *regionas, regionų plėtra, regioninė politika.*

The article has been reviewed.

Received in April, 2005; accepted in October, 2005.